

İlgili Kanun / Madde
4857 S. İşK/2

T.C
YARGITAY
9. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2024/13091

Karar No. 2025/446

Tarihi: 15.01.2025

- MUVAZAALI ŞEKİLDE ALT İŞVEREN İŞÇİSİ OLARAK ÇALIŞMA
- MUVAZAALI ÇALIŞMANIN TESPİTİNDE GÜNCEL HUKUKİ YARARIN BULUNDUĞU
- TESPİT DAVASI AÇILABİLECEĞİ

ÖZETİ Tespit davasının konusunun hak veya hukuki ilişki olması ve davacının tespit davası açmakta güncel hukuki yararının bulunması dava şartıdır. Açılan tespit davasında, bu iki şartın birlikte bulunup bulunmadığı, diğer dava şartlarında olduğu gibi davanın her aşamasında Mahkemece kendiliğinden gözetilmelidir. Bu şartların bulunmaması hâlinde, Mahkemece davanın esas hakkında inceleme yapılmaksızın dava şartı yokluğundan usulden reddi gerekmektedir.

Tespit davaları eda davalarının öncüsüdür; bu nedenle eda davası açılmasının mümkün olduğu hâllerde, tespit davası açılmasında hukuki yararın bulunmadığı kabul edilmektedir. Hukuki yararın bulunması dava şartı olup yargılamanın her aşamasında taraflarca ileri sürülebileceği gibi hâkim tarafından da resen gözetilir. Hukuki yararın bulunmadığının tespiti hâlinde davanın 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (6100 sayılı Kanun) 115. maddesine göre dava şartı yokluğu gerekçesiyle usulden reddine karar verilmelidir.

Somut uyuşmazlıkta sendika üyesi olan davacının; dava tarihinde davalı Karayolları Genel Müdürlüğüne ait işyerinde alt işveren işçisi olarak çalışmakta olduğu

ve çalışmanın yargılama boyunca devam ettiği, açılan tespit davası sonucunda muvazaanın kabulü hâlinde davalı Kurum nezdinde alt işveren işçisi olarak çalışmaya devam eden davacının ücret ve diğer haklarının, bu tespit hükmü göz önüne alınarak belirleneceği dikkate alındığında; davacının eda davası açma olanağı varken tespit davası açmasında güncel hukuki yararının bulunmadığından söz edilemez. Bu nedenle Bölge Adliye Mahkemesince; davacının tespit davası açmasında güncel hukuki yararının bulunduğu kabul edilerek işin esasının incelenmesi gerekirken yazılı gerekçeyle hukuki yarar yokluğu nedeniyle davanın usulden reddine karar verilmesi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı davacı vekili tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten ve Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili dava dilekçesinde; müvekkili sendika üyesi olan davacının, davalı Karayolları Genel Müdürlüğünün değişik işyerlerinde alt işveren işçisi gösterilmek suretiyle, işyerinde yürürlükte bulunan toplu iş sözleşmesi kapsamı dışında tutulduğunu, emsal davalarda verilen kararlarda davalı Karayolları Genel Müdürlüğü ile yüklenici firmalar arasındaki ilişkinin muvazaalı kabul edilerek alt işveren işçilerinin toplu iş sözleşmelerinden yararlandırılmaları gerektiğinin tespit edildiğini, emsal kararların eldeki dava açısından kesin delil teşkil ettiğini iddia ederek muvazaalı sebebiyle davacının baştan itibaren davalı Karayolları Genel Müdürlüğünün işçisi olduğunun tespitine ve üyeliğinin davalıya bildirildiği tarihten itibaren işyerinde yürürlükte bulunan toplu iş sözleşmelerinden yararlandırılması gerektiğinin tespitine karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP

Davalı vekili cevap dilekçesinde; daha önce sonuçlanan davaların işbu davaya dayanak teşkil etmesinin hukuken mümkün olmadığını, bu hususun Yargıtay tarafından da ifade edildiğini, müvekkili Kurum ile hizmet alım sözleşmesi yüklenicisi olan firmalar arasındaki ilişkinin kanuna uygun olup muvazaalı olmadığını savunarak davanın reddini istemiştir.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; iddia edilen muvazaalı olgusunun ispat edilemediği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacı vekili tarafından istinaf başvurusunda bulunulması üzerine, Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; davacının eda davası açma olanağı varken tespit davası açmasında güncel hukuki yararının bulunmadığı dikkate alındığında davanın dava şartı yokluğundan usulden reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile esastan reddine karar verilmesinin hatalı olduğu gerekçesiyle istinaf başvurusunun kabulü ile İlk Derece Mahkemesi hükmü kaldırılarak yeniden hüküm kurulmak suretiyle davanın dava şartı yokluğundan usulden reddine karar verilmiştir.

V. TEMYİZ

A. Temyiz Sebepleri

Davacı vekili temyiz dilekçesinde;

1. Müvekkilinin eldeki davayı açmakta hukuki yararının bulunduğunu,
2. Muvazaa olgusunun ispatlandığını, emsal mahkeme kararlarının eldeki davada kesin delil niteliğinde olduğunu ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme ve Gerekçe

Uyuşmazlık, öncelikle davacının somut tespit davasını açmakta davacının hukuki yararının bulunup bulunmadığı, asıl işveren alt işveren ilişkisinin kanuna uygun kurulup kurulmadığı ve muvazaaya dayanıp dayanmadığı noktalarında toplanmaktadır.

Mahkemeden istenilen hukuki korunmaya göre davalar; eda davaları, tespit davaları ve inşai davalar olarak ayrılmaktadır. Eda davalarında, bir şeyin yapılması, bir şeyin verilmesi veya bir şey yapılmaması istenmekte iken; inşai (yenilik doğuran) davalar ile de var olan bir hukuki durumun değiştirilmesi, kaldırılması veya yeni bir hukuki durumun yaratılması istenir. İnşai (yenilik doğurucu) davanın kabulü ile yeni bir hukuki durum yaratılır ve hukuksal sonuç genellikle bir yargı kararı ile doğar. Tespit davaları ise, bir hakkın veya bir hukuki ilişkinin var olup olmadığının yahut bir belgenin sahte olup olmadığının tespitine ilişkin davalardır. Tespit davası kendine özgü davalardan olup dava sonucunda verilen kararın icra ve infaz kabiliyeti yoktur.

Tespit davalarında davacının amacı, bir hak veya hukuki ilişkinin varlığının ya da yokluğunun veyahut içeriğinin belirlenmesi olup hak veya hukuki ilişkinin varlığı yahut yokluğu tespit davası açılabilmesi için tek başına yeterli değildir. Bundan başka, tespit davasının dinlenebilmesi için konusunu oluşturan hak veya hukuki ilişkinin var olup olmadığının Mahkemece hemen tespit edilmesinde davacının korunmaya değer güncel bir hukuki yararının bulunması gerekir.

Tespit davasının konusunun hak veya hukuki ilişki olması ve davacının tespit davası açmakta güncel hukuki yararının bulunması dava şartıdır. Açılan tespit davasında, bu iki şartın birlikte bulunup bulunmadığı, diğer dava şartlarında olduğu gibi davanın her aşamasında Mahkemece kendiliğinden gözetilmelidir. Bu şartların

bulunmaması hâlinde, Mahkemece davanın esas hakkında inceleme yapılmaksızın dava şartı yokluğundan usulden reddi gerekmektedir.

Tespit davaları eda davalarının öncüsüdür; bu nedenle eda davası açılmasının mümkün olduğu hâllerde, tespit davası açılmasında hukuki yararın bulunmadığı kabul edilmektedir. Hukuki yararın bulunması dava şartı olup yargılamanın her aşamasında taraflarca ileri sürülebileceği gibi hâkim tarafından da resen gözetilir. Hukuki yararın bulunmadığının tespiti hâlinde davanın 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (6100 sayılı Kanun) 115. maddesine göre dava şartı yokluğu gerekçesiyle usulden reddine karar verilmelidir.

Somut uyuşmazlıkta sendika üyesi olan davacının; dava tarihinde davalı Karayolları Genel Müdürlüğüne ait işyerinde alt işveren işçisi olarak çalışmakta olduğu ve çalışmanın yargılama boyunca devam ettiği, açılan tespit davası sonucunda muvazaanın kabulü hâlinde davalı Kurum nezdinde alt işveren işçisi olarak çalışmaya devam eden davacının ücret ve diğer haklarının, bu tespit hükmü göz önüne alınarak belirleneceği dikkate alındığında; davacının eda davası açma olanağı varken tespit davası açmasında güncel hukuki yararının bulunmadığından söz edilemez. Bu nedenle Bölge Adliye Mahkemesince; davacının tespit davası açmasında güncel hukuki yararının bulunduğu kabul edilerek işin esasının incelenmesi gerekirken yazılı gerekçeyle hukuki yarar yokluğu nedeniyle davanın usulden reddine karar verilmesi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.

VI. KARAR

Açıklanan sebeple;

Temyiz olunan Bölge Adliye Mahkemesi kararının BOZULMASINA, Peşin alınan temyiz karar harcının istek hâlinde ilgiliye iadesine, Dosyanın kararı veren Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine, 15.01.2025 tarihinde oy çokluğuyla karar verildi.

KARŞI OY

Somut uyuşmazlıkta davacı vekili, muvazaa sebebiyle davacının baştan itibaren davalı Karayolları Genel Müdürlüğü'nün işçisi olduğunun tespitine ve üyeliğinin davalıya bildirildiği tarihten itibaren işyerinde yürürlükte bulunan toplu iş sözleşmelerinden yararlandırılması gerektiğinin tespitine karar verilmesini talep etmiştir. Her tespit davasında olduğu gibi burada da 6100 sayılı Kanun'un 106/2 hükmü uyarınca güncel hukuki yararın varlığı aranacaktır.

Bu noktada davacı vekili, dava dilekçesinde muvazaa iddiasında bulunarak bu iddianın ispatına yönelik maddi vakıaları ortaya koymuş ancak tespit davası açmaktaki güncel hukuki yararına ilişkin herhangi bir açıklama yapmamıştır. Oysa tespit davalarında davacı, eda davasından ve inşai davadan farklı olarak bu davayı açmakta korunmaya değer bir menfaatinin bulunduğunu, kendisi için söz konusu olan tehlikeli veya tereddütlü durumun ortaya çıkaracağı zararın, ancak tespit davası ile giderilebileceğini kanıtlamalıdır (Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, S. Ayvaz Taşpınar, Medeni Usul Hukuku, Ankara, Üçüncü Baskı, 2017, s.296-297). Davalı

Kurum bünyesinde alt işveren işçisi olarak çalışan davacı, muvazaanın tespitini talep ederken bu davayı açmaktaki güncel hukuki yararını ortaya koymadığı gibi diğer dava çeşitlerine nazaran neden tespit davası açmak zorunda kaldığına yönelik bir gerekçe de ileri sürmemiştir. Bu durumda davacının muvazaanın hemen tespit edilmesinde korunmaya değer bir menfaatinin, yani hukuki yararının bulunduğunu ortaya koyup ispat edemediği ortadadır.

Hukuki yararın bulunması dava şartı olup yargılamanın her aşamasında taraflarca ileri sürülebileceği gibi hâkim tarafından da resen gözetilir. Hukuki yararın bulunmadığının tespiti hâlinde davanın 6100 sayılı Kanun'un 115. maddesine göre dava şartı yokluğu gerekçesiyle usulden reddine karar verilmelidir.

Bölge Adliye Mahkemesince tespit davalarında, diğer dava şartlarının yanında ayrıca güncel hukuki yararın mevcut olması gerektiği gözetilerek davanın esası hakkında inceleme yapılmaksızın dava şartı yokluğundan usulden reddine karar verilmesi isabetli olduğundan Bölge Adliye Mahkemesi kararının bozulmasına ilişkin Sayın Çoğunluğun kararına katılmamaktayım.